

اولویت‌بندی واردات، موازنه اهداف تولیدی یا صرفه‌جویی ارزی؟

دکتر مهدی فتح‌اله، رییس موسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

ابرار اقتصادی

چند مدتی است نوسانات قیمت ارز دست اندرکاران را بر آن داشته است تا ضمن اجرای سیاست‌های تنظیم بازار کالاهای وارداتی به اجرای سیاست تنظیم بازار ارز نیز اشتغال ورزند. این امر در قالب تدوین فهرستی از اولویت‌های کالایی در قالب ده گروه با قیمت‌گذاری ترجیحی ارز به انجام رسید تا از این منظر حداقل منابع ارزی صرف تامین نیازهای اولی گردد. تاثیر مستقیم این امر علاوه بر این که در ثبات بخشی نسبی به روند عرضه و تقاضای ارز در بازار واردات مشاهده شد، منجر به تغییراتی نیز در ترکیب کالاهای وارداتی گردید.

در تبیین نحوه این تغییرات، بررسی آمار واردات نه ماهه سالجاری نشان می‌دهد حجم کل واردات در پایان آذرماه برابر با ۳۸۲۷۹ میلیون دلار بوده است که نسبت به مدت مشابه سال قبل به میزان ۴/۱ میلیارد دلار کمتر بوده است (۹/۸ درصد کاهش). همچنین به لحاظ تغییرات ماهانه بررسی‌ها مبین آن است که تا پیش از ماه مهر (زمان راه‌اندازی مرکز مبادله ارزی) رشد ماهانه واردات منفی بوده است. اما از این ماه به بعد با شکل‌گیری بازاری مدون برای ارز (در کنار سقف رسمی تعیین شده و شکاف آن با نرخ بازار غیررسمی) رشدی معادل ۱۴ درصد در واردات نسبت به ماه مشابه سال قبل صورت گرفت. بخشی از این افزایش واردات منتج از تقاضای انباشته شده ماه‌های قبل در این سال بود که به واسطه عدم شفافیت در فضای قیمت‌گذاری ارز به صورت بالقوه باقی‌مانده بود. به‌عنوان گواهی بر این مدعی می‌توان به کاهش ۱۹ درصدی و ۱۳ درصدی حجم واردات به ترتیب طی شهریورماه و مردادماه این سال اشاره داشت.

به لحاظ تغییر ترکیب واردات، به‌عنوان عامل مهم دیگر متاثر از اولویت‌بندی‌ها، سهم کالاهای مصرفی وارداتی از ۱۸/۹ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۱۶/۵ درصد در سالجاری کاهش یافته است. حال آنکه سهم کالاهای واسطه‌ای از کل کالاهای وارداتی طی همین دوره از ۶۲ درصد به ۶۸ درصد افزایش یافته و در نهایت سهم کالاهای سرمایه‌ای تقریباً ثابت مانده است.

از منظر سهم گروه‌های اولویت‌بندی شده از کل واردات، بیشترین سهم واردات مربوط به گروه اول کالایی می‌باشد که به لحاظ برخورداری از بالاترین سهم کالاهای واسطه‌ای حائز اهمیت فراوان

می‌باشد. شدت افزایش واردات در این گروه به میزان ۷۰ درصد معادل ۳/۱ میلیارد دلار بوده است این امر در کنار کاهش ۴.۱ میلیارد دلاری نشان از کاهش ۷ میلیارد دلاری واردات انواع کالاها (به جز اولویت اول) در نتیجه اولویت‌بندی دارد.

نکته دیگر نیز آنکه به واسطه سهم عمده اقلام واسطه‌ای زیرمجموعه اولویت اول (۸۲ درصد) که در تولید نقش مهمی دارد، افزایش سهم واردات این گروه کالایی مبین تلاش‌های صورت گرفته در حمایت از بخش تولید و تخفیف آثار تحریم‌ها در عین صرفه‌جویی ارزی بوده است.